

At tænke det urbane med Bourdieu

Loic Wacquant i samtale med Clément Rivière (sociolog, universitetet i Lille)

Introduktion og supplerende referencer ved Kristian Nagel Delica

Oversættelse ved Kristian Nagel Delica og Kim Esmark

Keywords

Bourdieu, byforskning, sociologi, bysociologi, stigma, straffestaten, teori

Introduktion

I nedenstående interview med Clément Rivière ekspliciterer Loic Wacquant (LW), hvordan og med hvilke bevæggrunde han blev engageret i at 'urbanisere' Bourdieu. Dette engagement går på sin vis på tværs af hele LWs værk: fra tilløbet til det komparative studie af bymæssigt udstødte i Chicago og Paris (1993) og de tidlige studier af livet i et boksetræningscenter i Southside Chicago (2004a), over den fuldt udfoldede komparative sociologi om avanceret marginalitet i byerne (2008), til de metodologiske principper for at studere byen med Bourdieu (2018). Det er disse forskellige arbejder, der kulminerer i en syntetiserende fremstilling i det forskningsprogrammatisk skrift *Bourdieu in the City* (2023). Sidstnævnte er den direkte anledning til interviewet og med Wacquants vanligt ambitiøse tilsnit bliver bogen både præsenteret som en ny læsning af Bourdieus samlede arbejde gennem 'det urbane' og som intet mindre end en udfordring for *hele* den etablerede og traditionelt ganske angelsaksiske forskning i *Urban Studies*.

LW påpeger, at den rekonstruktion af Bourdieus arbejde, der ligger indgraveret i *Bourdieu in the City*, gjorde at han fik blik for i hvilket omfang Bourdieus arbejde centrerer sig om rum, rumlighed og urbanisme – det gør det særligt, når man betragter Bourdieus tidlige

analyser af f.eks. urbaniseringens transformation af både hans hjemstavn i det rurale Sydfrankrig og de sociale strukturer i det koloniale Algeriet (Bourdieu 1958, 2008; Wacquant 2004b). Det ligger heri, at Bourdieu ikke *eksplicit* laver en sammenhængende, udfoldet sociologi om byen, men kimen hertil findes og det er den Wacquant læser frem gennem forskellige arbejder og helt grundlæggende bruger som fundament for *Bourdieu in the City*. Processen bag kan ses som en praktisering af refleksiv sociologi: Wacquant benytter kontinuert egne studier af urban marginalisering, den urbane underklasse, den straffende stat (og dens aftryk i det fysiske rum), til at fremskrive det, han kalder Bourdieus 'trialektik'. Hermed forstås Bourdieus 'topologiske' tænkning funderet i overvejelser over sammenhænge mellem sociale, fysiske og symbolske rum. Det er det fundament, der specifikt har skærpet Wacquants eget analytiske blik på forholdet mellem klasse, race, stat og sted på begge sider af Atlanten og mere generelt har muliggjort den sammenfattende urbanisering af Bourdieu, som *Bourdieu in the City* rummer.

Ét af adelsmærkerne i Wacquants socialvidenskabelige forskning er det pågående arbejde med at udvikle nye begreber, der kvalificerer vores tænkning (f.eks. om det urbane, straf eller marginalisering) og fungerer som tydelige brud med common sense. Det gælder det, som 'vi', herunder den gældende videnskabelige, politisk-bureaukratiske og praksisrettede viden, doxisk tager for givet. Det er i den ånd fra Bourdieu, at Wacquant har bidraget med begreber, der skubber forskningen i nye retninger og bygger bro mellem områder, der traditionelt har levet et liv i adskilte forskningssiloer. Det er begreber, der provokerer og inviterer til tværvideenskabeligt arbejde og som i visse tilfælde (med tiden) kommer til at optegne forskningsområder i egen ret. Et af de bedste eksempler på sådanne begreber er 'territorielt stigma', hvori Wacquant sammensmelter læsninger af Goffmans klassiske teori om stigma og Bourdieus teori om både symbolsk magt og dannelse af grupper. Begrebet har vist sig at være en særdeles frugtbar strømpil for mængder af ny forskning og cementserer da også LW som en af de mest citerede (og debatterede) sociologer i nyere tid (se hertil f.eks. Schultz Larsen & Delica 2019, der giver et samlet overblik over 120 artikler, der alle tager udgangspunkt i begrebet om territorielt stigma).

Territorialt stigma spiller naturligt også en rolle i *Bourdieu in the City* – hele det omfattende kapitel 2 er viet hertil (Wacquant 2023:61-110). I interviewet nedenfor understreger Wacquant da også begrebets teoretiske arv og præciserer, at ét af stigmatiseringens nøgleegenskaber er, at der ikke er noget, der er stigmatiserende 'i sig selv'. Det drejer sig altid om, *hvordan* vi ser på en given egenskab, et karaktertræk, en fysisk fremtoning eller et område. Stigma produceres gennem 'de andres' blikke. Her er det væsentligt at 'de andre' ikke er ligestillede, hvorfor det særligt er dem, der har kontrol over den symbolske magt, der har en privilegeret mulighed for og adgang til at påvirke alt fra vores hverdagslige perceptioner til politikskabelse og ultimativt lovgivning. Negative valoriseringer af mennesker såvel som steder foregår på mange forskellige, sammensatte niveauer og har negative konsekvenser for f.eks. beboere i udsatte boligområder. Dette understreger grundlæggende, at der eksisterer hierarkier mellem både mennesker og steder – heri spiller symbolske grænsedragninger og tovtrækkerier mellem såvel som internt i forskellige felter en helt central rolle (se Schultz Larsen & Delica 2024 for en socio-historisk analyse heraf med udgangspunkt i den danske ghettoliste).

I Wacquants (gen)læsning af Bourdieu gennem 'det urbane' fremhæver han med vanlig sans for sproglige finurligheder den i Bourdieusk forstand dobbelte betydning af *Capital* – som hovedstad – og *capital* – som virksomme ressourcer – og han trækker tråde herfra til både felt- og habitusteorien. Wacquant konkretiserer, at det er i byen mennesker af alle slags og med grundlæggende forskellige habituelle dispositioner mødes fysisk. Det er derfor også i byen, at de felter disse mennesker inkarnerer bliver udkrystalliseret og materialiseret – byen er en 'grobund for felter', siger Wacquant i interviewet. Det fører Wacquant videre til den mere generelle pointe, at det netop er i byen, at forskellige kapitalformer ('species of capital') akkumuleres, differentieres og konkurrerer med hinanden. Det underbygger endvidere en anden hovedpointe i bogen, nemlig at byen er et ideelt studieobjekt i Bourdieusk forstand. Wacquant understreger i forlængelse heraf i bogens sidste kapitel, at han ser byen som "*a special milieu and privileged site of accretion of key social processes and forms*" (Wacquant 2023:161) og at Bourdieus forståelse af rum som opdelt i (relationelt sammenhængende) sociale, fysiske og symbolske elementer, er uomgængeligt både til forståelsen heraf og som et fundament, hvorpå 'urban studies' kan trækkes i nye, frugtbare retninger.

Wacquant arbejder grundlæggende historisk funderet, relationelt og med konstant blik for de symbolske dimensioner i (og af) pågående tovtrækkerier i politik såvel som videnskab – et kendt eksempel herpå er Wacquants bidrag til nyere diskussioner af såkaldte ghettoer på begge sider af Atlanten. I komparationen heraf specificerer han, at der på den europæiske side er tale om 'anti-ghettoer', modsat i USA hvor der nærmere er tale om 'hyperghettoer' (Wacquant 2008). Det fører for vidt at uddybe forskellene her, men pointen i at fremdrage netop diskussionen om ghettoer, er at dette fænomen fungerer som det Wacquant i interviewet nedenfor kalder et 'hypnotisk punkt' i den offentlige debat. Det 'suger' specifik, ofte stigmatiserende, opmærksomhed til sig og skygger i samme ombæring for centrale sociologiske fænomener, der af mange forskellige grunde ikke finder vej til offentlighedens opmærksomhed, men som oftest ville kunne nuancere netop denne. Et hjemligt eksempel herpå kunne være den i medierne ufortalte historie om fald i kriminalitet i områderne på den nu hedengangne ghettoliste fra 2010-2021. Her faldt kriminaliteten ret markant med ét procentpoint hen over de 10 år, men det var ikke just noget der trak overskrifter eller 'breaking news-bjælker' i medierne (Schultz Larsen & Delica 2021 og 2024). Dette eksempel er ét af mange, der viser det tovtrækkeri, der løbende foregår om alskens problemdefinitioner. Med *Bourdieu in the City* som grundlag er vi lidt bedre klædt på til at indgå i de symbolske kampe om synet på og opdelingen af byen. Interviewet med Clément Rivière giver en kompakt forsmag på, hvorfor det forholder sig sådan.

Interview

CR: Du afslutter *Bourdieu in the City* med at beskrive Pierre Bourdieu som en 'sociolog af det urbane på trods af sig selv'. Hvordan kom du til at 'urbanisere Bourdieu', når byen og det urbane ved første øjekast synes at være fraværende i hans værk?

LW: I mit eget arbejde har jeg brugt Bourdieu i meget lang tid og jeg havde til hensigt at gøre det klart, at rødderne i min byforskning ligger i hans arbejde. Det var en italiensk kollega, der ønskede at forberede en lille bog baseret på en artikel (Wacquant 2018), som var udgangspunktet for denne bog. Jeg samlede andre artikler på italiensk og begyndte derefter at omskrive, hvad der blev til en bog i sin egen ret. Den er forskellig fra det oprindelige projekt, men den gav mig mulighed for at ekspliciterer principperne for en *bourdieusk analyse* af det urbane, samtidig med at jeg – hvilket ikke var planlagt – tilbød en ny læsning af hans arbejde *gennem det urbane*.

Det var sådan, dette projekt blev til, og det fik mig til at indse, at meget af Bourdieus forskning beskæftigede sig med rum og urbanisme som transformative former. Dette gælder hans tidlige arbejde om bondesamfund i Kabylien i det koloniale Algeriet og i hans egen landsby Lasseube i det landlige Béarn. Disse to samfund, på hver sin side af Middelhavet, blev forstyrret og endda, kan man hævde, ført mod deres endeligt af byens tiltrækning og institutionernes indtrængen – byinstitutioner frem for alt, såsom skolen, arbejdsmarkedet og den politiske magt. I *Le Déracinement* (Bourdieu & Sayad 1964), og i det, der senere blev til *Le Bal des célibataires* (Bourdieu 2002), er der en analyse af urbanisering som en social kraft, der sønderriver individuel subjektivitet, sociale relationer og historisk kontinuitet.

Jeg lagde også mærke til, at i Bourdieus modne værker, i hans studier af det akademiske felt, det religiøse felt, det politiske felt, det videnskabelige felt, det kunstneriske felt, der opstod alle disse felter i byen – og det er ikke tilfældigt. Konstitutionen af felter er produktet af social differentiering, rumlig differentiering og kulturel differentiering frembragt af urbanisering, altså koncentrationen af store, tætte og mangfoldige befolkninger. Byen er mediet for akkumuleringen og differentieringen af magtformer, eller kapitalformer i Bourdieus terminologi, hvilket fører til skabelsen af adskilte sociale verdener – det, han kalder *mikrokosmer* (Bourdieu 2022). Og når disse forskellige felter opstår, melder spørgsmålet sig, hvordan de forholder sig til hinanden, og spørgsmålet om deres hierarki. Det er her, vi ser kampen mellem fortalere for forskellige former for kapital, kapitalakkumulationen og kampen om at bestride én kapitalform med en anden. Og hvor foregår alt dette? I byen. Det er åbenlyst, når det først bliver sagt, men det var ikke åbenlyst før! Det er i byen, at bureaukraten, advokaten, kunstneren, politikerens, videnskabsmanden, kapitalisten – jeg bruger den maskuline form, fordi disse felter indtil for nylig har været mændenes domæne – fysisk mødes, at de felter, som de er inkarnationen af, krystalliseres og materialiseres. Og således underbygges Bourdieus sociologi underforstået af en forestilling om byen: min læsning af Bourdieu er, at det urbane er stedet, hvor former for kapital akkumuleres, differentieres og konkurrerer.

Det første element er altså byen som *grobund for felter*. Det andet element er agenten. Det urbane miljø er stedet, hvor mennesker med forskellige baggrunde og sociale erfaringer mødes og derfor bringer forskellige habitusser med til byen. (Habitus er et begreb udviklet af Bourdieu til at betegne de tænkemåder, følelser og handlinger, der er socialt tilegnede og dermed integrerer vores sociale erfaringer). Byen er det sted, hvor forskellige habitusser kolliderer, hvor de er i konflikt eller ude af takt med hinanden. Dette ses tydeligt, hvis man

sammenligner med bondesamfundet, hvor (agentens) habitus er meget sammenhængende, fordi den sociale prægning både er homogen og i overensstemmelse med den omgivende verden. Byen er derimod det miljø, hvor der formes *habitusser, som kan siges at være usammenhængende og inkongruente*. Derfor skaber det urbane miljø *social rådvildhed* i den forstand, at vi ofte møder mennesker i vores dagligdag, der er forskellige fra os, som har andre vaner, og som får os til at stille spørgsmål ved vores egen måde at tænke, føle og handle på. Og det, efter min mening, er en stærk måde at karakterisere byen på. Så der er *en dobbelt specifik karakter ved det urbane, både på kapitalens side og på habitussens side*.

CR: I forlængelse af Bourdieu understreger du vigtigheden af at tage symbolske strukturers rolle i produktionen af urbane uligheder i betragtning. Kan du skitsere hovedtrækkene ved det, du beskriver som 'territoriant stigma' i den neoliberale æra?

LW: Der er mange måder at læse Bourdieu på. Han opsummeres ofte i triaden 'habitus-kapital-felt'. Jeg mener dog, at denne opsummering er utilstrækkelig, fordi den udelader den kategori, som efter min opfattelse ligger i hjertet af hans arbejde: begrebet *symbolsk magt*. Symbolsk magt er kort sagt evnen til at transformere virkeligheden ved at kontrollere og ændre dens repræsentationer. Denne symbolske magt er indlejret i perceptionskategorierne, altså de linser, gennem hvilke vi betragter verden. Disse er kollektive, historiske linser, som vi har lært gennem statslige institutioner, skoler, familier og medier. Det, der gør samfundet muligt, er, at vi i vid udstrækning deler de samme tænke- og perceptionskategorier. Men samtidig er disse perceptionskategorier differentierede i forhold til den position, man indtager i det sociale rum, hvilket skaber en kamp om at læse samfundet med forskellige typer linser. Vi kan for eksempel opfatte samfundet gennem klasselinser og sige, at samfundet er opdelt i sociale klasser, at urbane konflikter er klassekonflikter, og vi kan forsøge at mobilisere politisk på grundlag af klassen som et 'princip for vision og opdeling', som Bourdieu udtrykker det. Men vi kan også tage etniske eller etno-rationale linser på og sige, at vi skal forstå samfundet gennem racens prisme, forsøge at mobilisere folk langs denne opdeling og dermed få en anden måde at opfatte og ændre det sociale univers på ved at opbygge sociale mobiliseringer og kræve foranstaltninger for bestemte grupper.

Jeg ønskede at vise, at vi bør se byen som en konkret, materiel, objektiv entitet, men også byen som den *opfattes og opleves* af de mennesker, der bor der, og hvis repræsentationer er produktet af en symbolsk kamp. Disse repræsentationer gælder både for det urbane rum og for stratificeringen af steder. Vi har særligt en hierarkisk vision af kvarterer, som eksisterer materielt som en fordeling af ressourcer, penge, kvalifikationer og infrastruktur, men som også eksisterer i folks hoveder. Vi har alle et mentalt kort over byen med kvarterer, der rangeres som højstatus eller lavstatus, borgerlige eller arbejderklasse, kommercielle eller beboelsesområder osv. I løbet af det sidste halve århundrede har vi set en krystallisering af negative, endda vanærende, repræsentationer af det, der tidligere blev kaldt folkelige kvarterer eller arbejderkvarterer. Disse kvarterer var førhen den industrielle periferis kvarterer, men de mistede deres økonomiske fodfæste med afindustrialiseringen og blev samtidig 'indgangsporte' for den ny postkoloniale immigration.

Disse kvarterer foragtes; deres nedværdigende image er blevet udbredt i hele samfundet, deres navne vækker frygt og moralsk fordømmelse, og deres beboere stigmatiseres alene ved at bo der. Med transformationen af den politiske og mediemæssige sfære er selve begrebet *arbejderkvarter* (fransk: *quartier*) forsvundet; nu siger man blot '*les quartiers*' uden at kvalificere det – som om middelklassekvarterer pludselig ikke længere var kvarterer i ordets egentlige forstand! Her kombinerer jeg Bourdieus begreb om symbolsk magt med Goffmans koncept om stigma ([1962] 1975). Goffman taler om 'håndteringen af ødelagte identiteter'. Han definerer stigma som en diskvalificerende egenskab og katalogiserer de strategier, som stigmatiserede mennesker reagerer på deres symbolske nedvurdering med.

På dette punkt har mit bidrag til urbansociologi været at demonstrere den symbolske magts indflydelse og vise, at der nu findes et stigma, som ikke kan reduceres til stigma relateret til fattigdom, klasse eller etnicitet, men som er et *steds-stigma* med sin egen dynamik og styrke, der gør disse steder berygtede og besmitter deres beboere. Når vi påkalder os behovet for lov og orden, for at 'genoprette sikkerheden', er det netop disse *forarmede og stigmatiserede arbejderkvarterer*, som betragtes som rugekasser for umoral, last og vold. Dette territoriale stigma har en række konsekvenser, først og fremmest for beboernes selvværd. De føler sig mindreværdige og identificerer sig derfor mindre med deres bosted eller trækker sig tilbage i den private og familiære sfære. Andre internaliserer stigmaet og bruger det til at nedgøre deres naboer – hvad jeg kalder 'lateral fordømmelse'. Alle disse effekter svækker de sociale bånd og forandrer dagligdagens sociale relationer i kvarteret. Én gruppe har dog gjort tilknytningen til kvarteret til kernen i deres identitet: ledige unge, som også er afskåret fra adgang til meningsfulde steder. De forsvarende dette territorium, som bliver 'deres', mod indtrængen fra unge fra andre kvarterer eller politiet. Men de er stadig præget af den ødelæggende opfattelse af deres bosted, hvilket Goffman kalder 'stigma-inversion'.

Som Goffman viser, er det vigtigt at understrege, at ingen egenskab i sig selv er stigmatiserende; det er altid måden vi ser på egenskaben, der skaber stigmaet. Det er altså andres blik, især hos dem, som kontrollerer de symbolske magtinstrumenter, der har indvirkning, f.eks. på den offentlige politiks spredning af ressourcer i Prioriterede Urbane Kvarterer (*QPV: Quartiers Prioritaires de la Ville*, genstand for den franske stats byfornyelse). Dette blik påvirker også arbejdsgivere, som vil granske jobansøgers adresse, men som også vil tøve med at åbne forretninger i disse kvarterer, fordi de opfattes som usikre, her mangler beboerne arbejdsetik, og her er det offentlige rum angiveligt kontrolleret af narkohandlere. Det vil forstærke ledigheden og på den måde bekræfte indtrykket af områderne som steder, hvor de arbejdsløse ikke kan eller ikke vil træde ind på arbejdsmarkedet, hvor forældre har opgivet, familier er brudt op, og unge mennesker er involveret i trafficking. Repræsentationen af virkeligheden bidrager til at skabe dens materialitet, som i sin tur bekræfter repræsentationen. En ond cirkel.

I den stigmatiserende opfattelse af fattige arbejderklassekvarterer er der en ide om, at disse kvarterer er 'ghettoer', vektorer for racial separatisme, at de ikke længere er territorier i republikken, og som bevis peger folk på den stigende procentdel af familier med fremmed herkomst, der bor der. Disse kvarterer, hvis navne alle kender, er hvad jeg kalder 'hypnotiske punkter' i den offentlige debat. De er hypnotiske fordi de fokuserer al opmærksomhed

og forhindrer os i at se, at parallelt med stigningen i etnisk tæthed i disse områder, som er reel, så spredtes befolkningsgruppen med udenlandsk eller post-kolonial oprindelse ud i det urbane rum og over de seneste tiår er indikatorerne på gruppens segregering langsomt aftagende, som påvist i Jean-Louis Pan Ké og Gregory Verdugos arbejder (2014). Der er *på samme tid rumlig fiksering og rumlig spredning i forhold til etnicitet*. Hvis der er rumlig separatisme, er det i toppen af stedshierarkiet, i de eksklusive øvre middelklassekvarterer, som er blevet mere og mere afsondret i det 21. århundrede.

Den anden blinde plet er antagelsen om, at denne befolkning er blevet 'gemt væk' for evigt, at den er lukket inde i disse zoner for altid. Virkeligheden er imidlertid, at disse beboere er mere mobile end det gennemsnitlige hushold, og denne mobilitet gør det muligt for dem at bevæge sig op ad kvarterstigen. Det er et andet fænomen, som den offentlige og videnskabelige debat fuldkommen overser.

CR: Du beskriver samspillet mellem tre felter i produktionen af territorielt stigma: det politiske felt, det journalistiske felt og det akademiske felt. Hvordan kan vi handle inden for disse forskellige felter for at bekæmpe stigmaet?

LW: Lad os begynde med det akademiske felt. For det første skal vi opretholde en god begrebsmæssig hygiejne og undgå at falde ind i en præfabrikeret diskurs, der tilslører virkeligheden. Dette indebærer at være reflekterende og at stille spørgsmål ved de begreber, vi bruger til at organisere vores forskning. Et perfekt eksempel på dette er den forvirrede og forvirrende diskurs om 'ghettoen', et begreb, der bruges i sin dagligdags betydning uden at forstå, at ghettoen langt fra at være et rum for opløsning snarere er en mekanisme, der muliggør integration af stigmatiserede grupper på det strukturelle niveau, samtidig med at den holder dem på afstand på det sociale niveau. I min bog *The Two Faces of the Ghetto* (Wacquant, under forberedelse), baseret på to kanoniske eksempler – den jødiske ghetto i den europæiske renæssance og den sorte ghetto i Ford-æraens Amerika – viser jeg, at ghettoisering er en proces med to sider: én, der inkorporerer, og én, der separerer. Disse to dimensioner skal forstås sammen for at begribe fænomenet – noget jeg ikke gjorde i min bog *Urban Outcasts* (Wacquant 2008). Ghettoen er både et 'bur' og en 'kokon', der beskytter, fremmer solidaritet og udvider livschancer. Så når en journalist stiller et problematisk spørgsmål, skal vi sige 'lad os lige stoppe og tage et skridt tilbage' og starte med at undersøge de kategorier og forudsætninger, der ligger bag spørgsmålet. Vi skal stille spørgsmål ved spørgsmålet i stedet for naivt at besvare det.

På samme måde bør journalister udvise god leksikal hygiejne og spørge sig selv, hvilken side af historien de skjuler ved at dække den. De bør informere sig selv, læse sociologiske studier og erkende, at de uforvarende kan bidrage til stigmatiseringen af et kvarter ved udelukkende at fokusere på dets negative aspekter og blive fanget i en cyklus af nedvurdering. De bør altid bevare et åbent sind og spørge sig selv, hvorfor de er så optagede af en bestemt egenskab, som de ikke ville være optagede af, hvis de befandt sig i et andet kvarter, f.eks. et småborgerligt boligområde. Det er også vigtigt at huske, at determinanterne for et kvarters skæbne *ikke findes i kvarteret selv* (Hansen 2021, Larsen og Delica 2024): deter-

minanterne findes i de dominerende tendenser på arbejdsmarkedet, i boligøkonomien, skolesystemet, byplanlægningen, politiet og retssystemet. Kort sagt, staten i alle dens komponenter.

For det andet, i den politiske arena bør vi skelne mellem det lokale og nationale niveau, da flere lokale valgte repræsentanter deltager i kampen mod rumlig stigmatisering. I 2010'erne oprettede byen La Courneuve et netværk, der organiserede en generalforsamling af stigmatiserede byer, hvor borgmestrene kollektivt erklærede: 'Stop, vi har fået nok'. De lobbyede HALDE (Haute Autorité de Lutte contre les Discriminations et pour l'Égalité) for at få opholdssted inkluderet blandt kriterierne i antidiskriminationsloven. I dag er opholdssted et af disse kriterier.

Endelig er det på det bureaukratiske område på tide, at statens administratorer, som implementerer bypolitikken, fokuserer på at offentliggøre de positive effekter af denne politik for at bryde stigmatiseringsdynamikken, samtidig med at de anerkender det åbenlyse behov for yderligere ressourcer til at forstærke disse positive effekter. Dette kan kun opnås ved at arbejde på mellem- og lang sigt, over et årti eller mere, og ved at nægte at omvælte systemet ved hver regeringsændring, hvilket simpelthen er grotesk.

Hvad angår de fagfolk, der arbejder i byen – socialarbejdere, gadepædagoger, administratorer og lokale politikere – kan vi regne med dem i forhold til at 'afstigmatisere' disse kvarterer ved at modsige den nedvurderende diskurs, der retter sig mod dem, og ved at påpege skævhederne i det, jeg kalder 'underskudsmodellen', som udelukkende ser på den urbane periferi gennem dens mangler. Men frem for alt skal vi genindsætte fattige arbejderklassekvarterer i det *samlede hierarki af urbane områder og steder* og erkende, at den egentlige offentlige politik for 'positiv diskrimination' baseret på rum ikke er den såkaldte bypolitik, men den implicite politiske organisering, der tildeler uforholdsmæssige finansielle, budgetmæssige og menneskelige ressourcer til middelklassekvarterer og -byer. Det gælder især inden for offentlige ydelser som skoler, boliger, sundhedsvæsen, veje og transport, der burde være ligeligt fordelt over hele det nationale territorium.

CR: Du fremhæver din erkendelse af, at fængslet er en urban institution, og bredere set inviterer du os til at placere politiet, retssystemet og fængslet i centrum for urban forskning og politik. Hvorfor? Og med hvilket formål?

LW: Dette fænomen har stået lige foran i de sidste 30 år, og alligevel kunne jeg ikke se det! I *Les Prisons de la misère* (Wacquant 1999; dansk oversættelse *Fattigdommens fængsler*, Wacquant 2008) viste jeg, at den strafferetlige stat i den neoliberale æra blev taget i brug for at håndtere den nød, der blev skabt af økonomisk deregulering og nedskæringer i social beskyttelse (Wacquant 2015). Men jeg havde ikke forstået den specifikt urbane dimension af denne indsats. Vi skal her skelne mellem arresthuse, som ligger inde i byerne og huser personer arresteret af politiet, mens de afventer retssag, og fængsler, som huser dømte og er placeret i landområder – dels af praktiske årsager (jord er billigere der), dels af sociale og symbolske grunde (byboere ønsker ikke farlige og afvigende befolkningsgrupper tæt på). Arresthuse huser næsten udelukkende indsatte, der kommer fra udstødte boligområder og vender tilbage dertil efter løsladelse.

Disse områder er underkastet intens målrettet monitorering af politiet og retssystemet, især gennem 'stop and frisk' (kropsvisitation på gaden, o.a.) baseret på fysiske træk (kaldet *contrôles au faciès*, bogstaveligt 'ansigtskontroller'). Dette er en slags 'just-in-time' samlebandsbehandling, som ingen beboer i et privilegeret kvarter ville acceptere – jeg anbefaler at læse etnografierne af Angèle Christin, *Comparutions immédiates* (2009) og Didier Fassin, *La Force de l'ordre* (2011). Denne målrettede monitorering forklarer, hvorfor personer, der forlader fængslet, hurtigt genfanges af det strafferetlige system – ofte på grund af deres engagement i gadeøkonomien – hvilket skaber en næsten lukket cirkulation mellem de udstødte kvarterer og fængselsinstitutionen. I USA er denne gensidige sammenvævning mellem den sorte hyperghetto og fængslet skærpet. I Frankrig er det mere begrænset, men stadig meget reelt, og *mekanismerne er de samme*: geografisk-målrettet strafpålægelse, kriminalisering, intensiveret cirkulation mellem kvarteret og fængslet, samt en symbiose mellem gade- og fængselskultur. I storbyfængsler genskaber indsatte de sociale relationer fra boligområderne og organiserer sig efter netværk af gensidig støtte og beskyttelse baseret på geografisk hierarki. Kvarteret er i fængslet, og fængslet er i kvarteret.

Hvem er de befolkningsgrupper, der er fanget i det jeg kalder *den strukturelle osmose* mellem disse to institutionaliserede former for indespærring? Det er fattige unge mænd med nordafrikansk eller afrikansk baggrund i Frankrig, fattige unge sorte mænd i USA, men også surinamere i Holland, marokkanere i Belgien, tyrkere og romaer i Tyskland samt ikke-europæiske immigranter i de skandinaviske lande. For mig var det en åbenbaring at forstå den centrale rolle, som fængselsinstitutionen spiller i håndteringen af urban marginalisering. Fængsler, selv om de er placeret langt væk i landdistrikter, fungerer som satellitter til byerne og håndterer det rumlige overløb af urbane problemer.

Vi kan derfor ikke forstå ulighed og marginalisering i byen uden at forstå den differentierede mobilisering af politiet og det strafferetlige apparat, som fungerer som et låg på den boblende gryde, de udstødte boligområder er. *For at forstå byen, skal vi forstå den strafferetlige stat* – og omvendt.

Nuvel, i forskningen er dette en stort set tom intersektion: bysociologer læser ikke kriminologi og strafferetssociologi, og kriminologer og strafferetssociologer læser ikke bysociologi. Det samme gælder offentlig politik: andelen af beboere der bliver arresteret af politiet eller som har en plettet straffeattest indgår ikke i kriterierne for et *QPV* kvarter!

På den anden side har praktikere på gulvet ofte allerede forstået denne intersektion. De er helt klar over, at politibetjente, dommere og medarbejdere fra kriminalforsorgen er nøglespillere i forhold til at afgøre den sociale og rumlige løbebane for unge mænd, der er dobbelt marginaliserede af klasse og etnicitet. De er klar over, at straffeapparatets kløer holder disse kvarterer fast; at politi, retssystem og fængsel spiller en nøglerolle for disse unge mænds livsbaner ved at destabilisere de mest skrøbelige familier. Praktikere ved dette, men forskere er uvidende om det, eller de hænger i det mindste langt efter. Jeg opfordrer derfor mine sociologkolleger til at knytte denne forbindelse mellem sociologien om byen og sociologien om straffestaten. Vi vil på den måde få en meget bedre forståelse af både byen og strafferetten. Hvad politikere angår, er det på høje tid, at de åbner øjnene for de

iatrogene virkninger (virkninger som skyldes lægen eller behandlingen, o.a.) af strafpålæggelsen af fattigdom.

CR: Hvordan har din empiriske og personlige pendlen mellem Frankrig og USA påvirket din tilgang til de nutidige dynamikker i produktionen af urban marginalisering?

LW: Et komparativt blik er afgørende for at komme ud over det, der tages for givet i ét samfund, men som netop ikke er selvindlysende i et andet. Pendlingen frem og tilbage over Atlanten har *tvunget mig til at være refleksiv* og stille spørgsmål til de konceptuelle kategorier, datakilder og teoretiske redskaber, jeg bruger. Problemer bliver artikuleret forskelligt, eller slet ikke formuleret, i det ene land, mens de er centrale i det andet. For eksempel tager amerikanere det for givet, at urban marginalisering er lig med race. Alle offentlige data, både administrative og fra undersøgelser i USA, gør race til en central variabel – og slører fuldstændigt klasseforskelle. Og race bliver selvfølgelig betragtet som en dikotom opdeling mellem sorte og hvide defineret ud fra afstamning. Men hvis vi nærmer os dette spørgsmål med europæiske briller, fristes vi til at reformulere denne opdeling som en graderet logik baseret på fysisk udseende, der bestemmer flydende overgange snarere end klare kategorier.

Nu viser en bølge af nyere forskning, at etno-raciaale uligheder i USA faktisk følger en graderet snarere end en dikotom logik baseret på hudfarve. Økonomiske, sociale, uddannelsesmæssige, sundhedsmæssige, juridiske og andre forskelle mellem lyse og mørke afroamerikanere er mere udtalte end de tilsvarende forskelle mellem sorte og hvide (en af mine tidligere ph.d.-studerende, Ellis Monk, nu professor ved Harvard, er førende indenfor denne forskning). I Europa har etno-racial kategorisering, som fungerer på varierende måder afhængigt af gruppen og den institutionelle kontekst – arbejde, bolig, skole, familie, politi, offentligt rum – længe været fraværende og endda tabu i forskning om byen. Det er stadig ulovligt at indsamle sådanne data i mange landes administrationer. Dette bør dog ikke forhindre sociologer i at tage det i betragtning i deres undersøgelser, som Patrick Simon og hans samarbejdspartnere har gjort fremragende (Beauchemin et al. 2016). Men for at gøre dette skal vi tilpasse kategorierne til den urbane strukturs specifikke historie i det pågældende land i stedet for at importere dem fra USA. Frem for alt skal vi sammenholde klasse, race og rum og forstå, hvordan de er specifikt forbundet i metropolen.

Referencer

- Beauchemin, Cris, Christelle Hamel and Patrick Simon. 2016. Trajectoires et origines. Survey on the diversity of populations in France. Paris: INED éditions.
- Bourdieu, P. (1962). The Algerians. Beacon Press.
- Bourdieu, Pierre. 2002. Le Bal des célibataires. Crise de la société paysanne en Béarn, Paris: Seuil, coll. "Points Essais".
- Bourdieu, P. (2008). The Bachelors Ball. The University of Chicago Press.

- Bourdieu, Pierre. 2021. *Microcosmes. Théorie des champs*, Paris: Seuil and Raisons d'agir éditions.
- Bourdieu, Pierre, and Sayad, Abdelmalek. 1964. *Le Déracinement. La crise de l'agriculture traditionnelle en Algérie*, Paris: Minuit, coll. "Documents".
- Christin, Angèle. 2008. *Comparutions immédiates. Enquête sur une pratique judiciaire*, Paris: La Découverte.
- Fassin, Didier. 2011. *La Force de l'ordre. Une anthropologie de la police des quartiers*, Paris: Seuil.
- Goffman, Erving. 1974 [1963]. *Stigmaté. Les usages sociaux des handicaps*, Paris: Minuit, coll. "Le sens commun".
- Hansen, Christian Sandbjerg. 2021. *The Making of Place and People in the Danish Metropolis: A Sociohistory of Copenhagen North West*. London: Routledge.
- Schultz Larsen, T. & Delica, K. N. (2019). The Production of Territorial Stigmatisation: A Conceptual Cartography. *City*, 23(4–5), 540–563.
<https://doi.org/10.1080/13604813.2019.1682865>
- Schultz Larsen, T. & Delica, K. N. (2021). Der er brug for konkrete indsatser i udsatte boligområder – ikke flere navnelege. *Altinget/By og Bolig*.
<https://www.altinget.dk/by/artikel/lektor-der-er-brug-for-konkrete-indsatser-i-udsatte-boligomraader-ikke-flere-navnelege>
- Schultz Larsen, T. & Delica, K. N. (2024) *Fragmenting Cities: The State, Territorial Stigmatization and Urban Marginality*. Edward Elgar Publishing.
- Larsen, Troels Schultz and Kristian N. Delica. 2024. *Fragmenting Cities*. London: Elgar Publishing.
- Pan Ké Shon, Jean-Louis and Gregory Verdugo. 2014. "Segregation and incorporation of immigrants in France. Magnitude and intensity between 1968 and 2007." *Revue française de sociologie*, Vol. 55, no. 2: 245-283.
- Wacquant, L. (1993) *Urban outcasts: Stigma and Division in the Black American Ghetto and the French Urban Periphery*. *International Journal of Urban and Regional Research* 17(3): 366-383.
- Wacquant, L. (2004a) *Body and Soul – notebooks of an apprentice boxer*. Oxford University Press
- Wacquant, L. (2004b) Following Pierre Bourdieu into the field. *Ethnography*, 5(4), 387–414. <http://www.jstor.org/stable/24047849>
- Wacquant, Loïc. 2006. *Parias urbains. Banlieue, ghetto, État*. Paris: La Découverte.
- Wacquant, L. (2008) *Urban Outcast. A Comparative Sociology of Advanced Marginality*. Polity.
- Wacquant, Loïc. 2015. *Les Prisons de la misère*. Paris: Raisons d'agir éditions, expanded edition.
- Wacquant, L. (2018) *Bourdieu Comes to Town: Pertinence, Principles, Applications*. *Int. J. Urban Reg. Res.*, 42: 90-105. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12535>
- Wacquant, Loïc. 2023. *Bourdieu in the City: Challenging Urban Theory*, Cambridge: Polity Press.
- Wacquant, Loïc. Forthcoming. *The Two Faces of the Ghetto*, Cambridge: Polity Press.

Loïc Wacquant is Professor of Sociology at the University of California, Berkeley, and Research Associate at the Centre européen de sociologie et de science politique (CESSP - UMR 8209).